

כהנא, אך לא מאיר

גדולה של עיתונאים מארצות-ערב, וקבוצה גדולה אחרת מישראל.

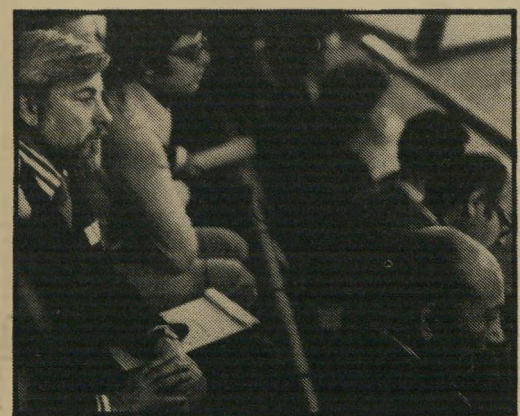
ברגע שהגעתי להיכל האומות של האו"ם, שבו התכנסה הוועידה, התעניינתי לדעת מי העיתונאים הערביים שהגיעו. שמחתי למצוא ברשימה את שמו של אחמד חמרוש. חמרוש, קצין צבא מצרי לשעבר, נמנה עם קבוצת הקצינים החופשיים שחוללו את המהפכה של 1952, בהנהגת גמאל עבד-אלנאצר. בשנות ה-60 נשלח עליידי עבד-אלנאצר לפתוח במגעים השניים עם כוחות השלום הישראליים.

אני קיימתי אז מגעים סודיים עם כמה שליחי-שלטון מצריים, ובראשם תחסינ בשרי, כיום שגריר מצריים בקנדה, דיפלומט והוגה-דיעות מזהיר. את חמרוש הכרתי רק שיטחתי, אך ידעתי שהוא קיים שיחות ארוכות עם ידידי נתן ילין-מור. שמחתי להודמנות לקיים שיחות פרטיות ארוכות על טכניי השלום. לכן, כאשר ראיתי את חמרוש בחדר-העיתונאים, הייתי את חיובי הגדול ביותר ומיהרתי לחבק אותו. נדהמתי כשהסתובב והיפנה לי את הגב.

הבנתי, כמובן, שהמצרים קיבלו הוראה שלא להתרועע עם ישראלים. שמרנו על מרחק בינינו — למרות שישבנו סמוכים זה לזה בניציע-העיתונאים, וכך גם צולמנו.

זה היה די מביך. התביישתי למענו. נזכרתי במעמד זה, כאשר קראתי מאמר שכתב חמרוש לפני חודש בשבועון המצרי רוז אל-יוסוף. המיוחן יוסי אמיתי מקיבוץ גבולות שלח לי אותו.

וכך כותב חמרוש: "היו זמנים כאשר פרוש הערבים מכל מיפגש מדיני בינלאומי שנכחו בו ישראלים. אשמת בגידה דבקה

חמרוש (מימין, למטה) ואבנרי בוועידת-ז'נבה (1973)

בכל אותם ערבים שהסכיבו חיבבו אותם והיפגש עם ישראלי. מה רב ההבדל בין הזמנים ההם לבין מה שאנחנו חווים כיום" אחרי שסיפר על פגישותיו של יאסר ערפאת איתנו, ושיבה את המנהיג הפלסטיני על תבונתו. כתב חמרוש: "בנקודה זו התהפכו היוצרות. ממשלת ישראל הופתעה מצמצמתה של מגמה נכונה זו בישראל. היא מיהרה להגיב הצעת-חוק, המפליה כל ישראלי הנפגש עם איש-אש"ף. אכן, התהפכו היוצרות! כעוד שבעבר היו הערבים מסתלקים מכל מקום שבו נכחו ישראלים, כופה עכשיו ממשלת-ישראל על אזרחיה להסתלק מכל מקום שבו נוכח פלסטיני"

כיום אנחנו, הישראלים, נמצאים בדיוק במצב שבו היה נתון חמרוש עצמו לפני 13 שנים. אם אגיע מחר לוועידה בינלאומית, ועיתונאי איש-אש"ף מבין ידידי יראה אותי ויעוץ עליי כדי לברכני לשלום, אחיה אנוס על פי חוקי מדינתנו להפנות לו את הגב ולהעמיד פנים שאיני מכיר אותו — או ללכת לבית-הסוהר. כמו שאמר חמרוש: התהפכו היוצרות. הערבים אימצו לעצמם גישה נאורה, ואנחנו שקענו כטימטום פרימיטיבי של עם מפגר.

משהו לנגד עינינו

כמה עניינים יש לשלושה מישפטנים? שש. יש להניח. אבל ברו"ח צוות המישפטנים על פרשת השב"כ נאמר כי "עמדו לנגד עינינו..." הייתי יכול להתפתות לחשוב כי כוונת שתי הגברות והאדון האחד היתה כי הם מסתכלים בעובדות בעין אחד ויחידה, אלמלא הופיעה לכל אורכו של הרוח המילה "בינהם" — מילה שלצערי הרב אינה קיימת בשפה העברית. הכוונה היא ל"ביניהם". נראה כי מישוה מאנשי-השב"כ חיסל את הי"ד.

אני מניח שמישהו הכתיב את הרוח למישוה (או מישוה למישוה), וכי השגיאות אינן של המישפטנים הנכבדים אלא של הכתבנית. אני גם מוכן להניח שמפאת לחץ הזמן לא טרח איש לעבור על הרוח הארוך בקפדנות, כדי להבטיח שלא רק התוכן, אלא גם הלשוני תהיה נקייה.

אחרי הכל, הרוח מטפל בפרשה של רצח אנשים — או מה זה חשוב אם פה ושם רוצחים גם את השפה? ובכל זאת: לא יתואר כי בבריטניה, בצרפת או בגרמניה יתפרסם רוח של צוות כה מכובד (וגם של צוות פחות מכובד) ובו שגיאות לשוניות גסות. רק אצלנו.

הרשלנות הזאת לגבי השפה אינה רק פגם אסתטי. מי שאינו מדייק בלשונו, סופו שלא ידויק גם בתוכן. רמה תרבותית מחייבת גם רמה לשונית מינימאלית.

חסדינו של היועץ המישפטי, יוסף חריש, רגילים להשיב על כל הטענות נגדו: "כן, אבל הוא מדבר עברית יפה" או אנא:

אורי אבנרי

יונה אישי

אגב, כאשר הזכרתי לקרייסקי שיחה זו כעבור שנים, לא זכר אותה. הוא זכר בקושי את התנין.

הוא התייחס אליי באדיבות, שלח אותי לאופרה הווינאית כאורח רישמי של ממשלת-אוסטריה, וגם צירף אליי בתלווי: בארונות אמיתית, בעלת שם צ'כי ותיסכול אריסטוקראטי, שהתלוננה על כך שהאוסטרים שגורשו מצ'כוסלובקיה לא קיבלו פיצויים, בניגוד לאנשים מסויימים.

בזאת היתה אולי מסתיימת היכרותי עם קרייסקי, אלמלא ברברה טאופר. בניגוד רב לבארונות, היא היתה יפהפיה.

היכרתי את ברברה בביקור השני שלי בווינה, ב-1961 בערך. היא היתה בת 18, מהדורה צעירה של רומי שניידר. אז היתה ידידה של סמי מולכו, הפנטומימאי, או של אמרגנו, יורם הראל, שניהם יורדים מכוכבים. התיידדנו, והיא הציעה להראות לי את וינה בלילה.

זה היה זמן קצר אחרי שכתבתי את סיפורי על עליית הנאציזם בגרמניה, צלב הקרס, בעיקבות לכידתו של אדולף אייכמן. הייתי עדיין שקוע בנושא זה, ומובן שכל דבר בווינה הזכיר לי את ההיסטוריה.

בערב הראשון, כשחזרנו הביתה אחרי ביקור בכמה וכמה מועדונים לילה ושתיית כמה וכמה כוסות של יין אוסטרי צעיר, בא לי פיתאום חשק לבחון את נהגיה-מונית, איש לא-צעיר, שנראה לי כמו חייל ותיק, בלי להגיד דבר התחלתי לזנום שיר נאצי. ראיתי מאחור שהנהג הקשיש קפא, אך הוא לא הסתובב ולא אמר דבר. ברברה איימה לקפוץ מן המכונית הנוסעת אם לא אפסיק מייך.

למחרת אמרתי לה: "תראי, יש באוסטריה 7.5 מיליון תושבים. מאות אלפים קיבלו את אדולף היטלר האוסטרי בדמעות של גיל, כאשר הגיע לווינה. מאות אלפים היו חבריה-המפלגה. הרי לא יתכן שאף אוסטרי אחד לא היה אי-פעם נאצי? אני רוצה לפגוש באוסטרי אחד שיקום ויגיד: כן, הייתי נאצי!"

"חכה רגע", אמרה, והרימה את שפופרת הטלפון. אחרי שחייגה אמרה: "אבא, יש פה ידיד שלי מישראל שהיה רוצח לרבר עם אוים שהיה נאצי. אתה מוכן לר' בר איתו?"

הוא הסכים, וקבענו פגישה בבית-יקפה מרכזי. שם ראיתי לפני גבר גבה-קומה, תמיר ויפה תואר, רמה בדיוק לקצין אסיאס כסרט הוליוודי. ואכן, הוא היה בעבר קצין אסיאס.

השיחה שהייתה לי עם אבא של ברברה היתה אחת המעניינות ביותר בחיי. במשך שעה ארוכה סיפר לי כיצד הרגיש כצעיר נאצי-טריה הקטנה והפושטת-ירגל, כיצד הפך לנאצי מתוך תיקווה ולהתפתחות יחזיר לגרמניה.

את גדולתה ויצרף אליה את אוסטריה, מה עשה ומה הרגיש כקצין אסיאס (הוא היה ראש יחידת-הסרטה), מתי התחיל לאבד את האמונה בהיטלר, ומתי הגיע למסקנה שהאיש הוא אסון לעמו. הכל נאמר בגלוי, בכנות בולטת. בסוף הבנתי מדוע הפכה ברברה טאופר לחובבת-ישראל, מדוע כל ידידיה ישראלים, ומדוע היא שאפה כל-כך להגיע לישראל. תחילה שלח אותה הנה קארל כהנא, ואחר-כך ייצגה כאן את קרייסקי. באמצעותה היכרתי את קרייסקי שנית. כפי שסיפר יורם קניוק בסיפור שכתב עליה, היא יושבת עכשיו על נהרות פאריס וקובה בזכרה את ציון.

האב מת לפני כמה שנים מגידול בראש.

איך התהפכו היוצרות

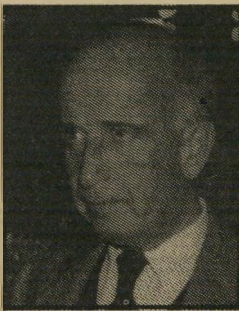
בוועידת-השלום בז'נבה, שהתכנסה מייד אחרי מילחמת יום-הכיפורים, התקבצו מכל העולם העיתונאים המסקרים את ענייני המרחב שלנו. כולם ידידים ומכרים ותיקים. מובן שהגיעה קבוצה

ירחון אוסטרי פידסם באחרונה רשימה של האישים השמורים ביותר עליידי שרות-הביטחון האוסטרי (מישרת-המדינה, או טטאפ).

בראש עומד השגריר האמריקאי. השני הוא שגריר ישראל. השלישי: שגריר תורכיה, שעליו מאיימים ארמנים זוממי-נקמה. הרביעי: שגריר ברית-המועצות. ראש ממשלת אוסטריה עומד רק במקום החמישי. השישי הוא מיוזענו קורט ולדהיים. השביעי: ברונו קרייסקי. השמיני: קארל כהנא.

על ולדהיים מאיימים, לדעת אנשי-ביטחון האוסטריים, היהודים. לכן שומרים עליו בכל עת שיכעה אנשי-ביטחון. גם על קרייסקי שומרים עדיין ארבעה עד שישה גורילות. לשאר המדינאים האוסטריים, בהווה ובעבר, אין שמירה ממלכתית כלל. השגריר הישראלי — זה שהיה וזה שיהיה — הוא אחד האנשים המוגנים ביותר באוסטריה. לדיכרי הירחון, 130 אנשי-ביטחון ישראליים שומרים על הגשריות הישראליות בווינה. "הם טובים להפליא" אמר עליהם ראש שרות-הביטחון האוסטרי, גם מומחים אינם יכולים להבחין בהם! חוץ מזה יש לשגריר גם ליווי ביטחוני אוסטרי.

אך הדמות המיסטרית ביותר ברשימה הוא קארל כהנא. אין לו שום מעמד ממלכתי, אך הוא זוכה בשמירה ממלכתית מוגי ברת. חוששני שיש לי חלק בכך. קארל כהנא הוא ההיפך ממאיר כהנא. הוא אחד היהודים העשירים ביותר בעולם, איש עקרונות בעל השקפת-עולם ליברלית, והוא ידיד-נפשו של קרייסקי. בצעירותו, חי זמנמה בישראל.

כהנא

כאשר ערכתי היכרות בין עיצאם סרטאווי לקרייסקי, ונוצרה ביניהם ידידות-נפש, הפך כהנא השלישי בחבורה. סרטאווי נכנס ויצא במישרו המהורר, במרכז וינה, שבו שוררת תמיד דממה של נכסיה. מי שיבקר אצל כהנא עובר שורה של סידורי-ביטחון, ומתקבל בכניסה עליידי משרת (לא פקיד-קבלה, אלא מישוה המזכיר משרת בארמון של נסיך בימים עברו). עוברים מיסדרונות ארוכים, שריצפתם מכוסה בשיחים עבים, ומגיעים למישרד המזכיר ויתר לישכה של רוכס אוסטרי מלפני 200 שנה מאשר מישרד של איליהון מודרני, שיש לו עסקים וחובקי-עולם.

תיארתו בספרי ארוחת-ערב של ארבעתנו — קרייסקי, כהנא, סרטאווי ואני — בביתו הפרטי הצנוע של קרייסקי (ביתו הפרטי של כהנא מהודר לאירושיעור יתור). זה היה אחרי עליית תלוי לשלטון, ודיברנו על משמעות הרב. כשהוכרתי כי בגין תלוי בקולותיהם של ארבעת ה"כי אגודת-ישראל, קרא כהנא, חצי בצחוק: "כמה יכולים לעלות ארבעה רבנים? זה סכום פעוט אם לוקחים בחשבון שמדובר על גורל ישראל!"

כהנא הוא איש-כספים, שכוחו ברכבת עסקות בינלאומיות מסובכות. כך, למשל, הרכיב את התשלובת הבינלאומית ששיק מה את רשת-הטלפונים של קאהיר. הוא טס בסילון הפרטי שלו אנה ואנה, פוקד מדי פעם גם את ישראל (הוא ידיד של כמה מגדולי המדינה) ומבקר בארצות-ערב.

העיתון האוסטרי אומר שהוא הרוויח רווחים עצומים בשנה האחרונה, ושהוא עכשיו האדם העשיר ביותר באוסטריה. העיתון גם מגלה סקופ: ברונו קרייסקי שוקל את הוצאתו של עיתון יומי חדש באוסטריה. היומון הגדול השלישי, מאחר ששני האחרים נוטים ימינה. זה צריך להיות עיתון המוני, סנסציוני וליברלי. ואת הכסף צריך להשקיע קארל כהנא.

אבא של ברברה

כאשר המריא השבוע הלביא במשך כמה דקות, שעלו לנו 1.2 מיליארד דולר, נזכרתי שוב בקרייסקי.

מה לקרייסקי וללביא? היכרתי את קרייסקי לראשונה לפני קרוב ל-30 שנה. בארץ כיהן אז הניצח האוסטרי הראשון, שנשא תואר של קונסול כללי. שמו היה הארטל, והוא היה סוציאלי-דמוקראט קשיש, קאתולי. הוא נשלח הנה מפני שהיה בעל עבר אנטי-נאצי ללא-דבב.

הארטל היה חובב מושבע של בריחות יהודיות. אכלנו מדי פעם במרתף ראשון, מיסעדה וינאית ברחוב אלנבי, ואז קונן על מות הבריחה היהודית בארץ. "אני יכול לסלוח לכם, הישראלים, את הכל, חוץ מדבר אחד", היה אומר, "לא אסלח לכם שחיסלתם את העם היהודי!"

בשעה היעודה, מינוס שלוש דקות, התייצבתי בלישכתו של סגן-השר קרייסקי במישרד-החוץ בווינה. באמצע החרר היתה בריכה קטנה, ובה תנין צעיר, מתנה של שליט אפריקאי כלשהו. שוחחתי עם קרייסקי, ונבואתו של הארטל התגשמה, איש מצא חן בעיניי. בליכרונני נחרת דבר אחד שאמר לי, בסיגנונו האירוני היבש: "לנו, האוסטריים, יש מולד. אנחנו יודעים שאנחנו עם קטן, והשלמנו עם זה. לכן אנחנו לא צריכים לייצר מטוסים ומכוניות, ולנו יש כוללים להתרכז בייצור הדברים שכראי לנו לייצר. אתם, הישראלים, הנכם מעצמה גדולה. לכן עליכם לייצר מטוסים ומכוניות..."

כמה שהוא צדק!

טאופר